

Sklad arhitekta Jožeta Plečnika

P l e č n i k o v a o d l i č j a z a l e t o 2 0 1 5

galerija DESSA/april/maj 2015

Založnik / Zavod DESSA / Sklad arhitekta Jožeta Plečnika

Uredniki / Andrej Hrausky, Miha Dešman, Marinka Škrilec Lukač

Fotografije / arhivi avtorjev

Oblikovanje / Nena Gabrovec

Prelom in tisk / Mat-Format

Ljubljana, 2015

Naklada 300 izvodov

V kakšnem stilu moramo graditi?

Ko se tudi ob podelitvi Plečnikovih odličij vprašamo, kaj je danes relevantno v arhitekturi, ne moremo mimo koncepta trajnostne arhitekture in uveljavitve digitalnih tehnologij. Klic po ekološki etiki, načinu življenja, trajnostni gradnji in trajnostnem urbanizmu je najpomembnejša spodbuda za spremembe, nastale od začetka modernega gibanja pred stoletjem. Podobno je z digitalizacijo načrtovanja in gradnje. Spremembe paradigem od modernega do trajnostnega urbanizma in arhitekture ter od analognega do digitalnih načinov načrtovanja pa po mojem mnenju ne smemo pojmovati (in graditi) kot prelom, pač pa kot nadaljevanje modernega projekta. Tako se izognemo, da bi zašli novi paradigmi v stilistične in formalistične stranpoti, kot se je zgodilo velikemu delu starhitekture, od postmodernizma do ikonične arhitekture, od dekonstruktivizma do parametricizma, pa tudi od pasivnih hiš do pametnih mest.

Leta 1828 je nemški arhitekturni teoretik Heinrich Hübsch izdal knjigo z naslovom – vprašanjem *“V kakšnem stilu moramo graditi?”*. Hübsch je dobro poznal odgovor, saj se je zavzemal za takrat moderni t. i. *Rundbogenstil*. Potem pa je prišel modernizem in stil je bil, podobno kot ornament, osumljen in obtožen. A vse do danes se oba, vsak zase ali skupaj, vztrajno vračata v arhitekturo, po navadi skozi stranska, v zadnjem času pa tudi skozi glavna vrata. Kaj pa je parametricizem, ekofundamentalizem ali minimalizem drugega kot stil?

Vrednost arhitekture se ne meri s stilom. Arhitektura je resna stvar. Uspeh arhitekta je v veliki meri vprašanje časti in avtoritete. Torej osebnosti arhitekta. In iskrenosti, kot v modernizmu.

Fernando Tavora (1923–2005), veliki portugalski modernistični arhitekt, je nekoč dejal: *“Ne zanima me, v kakšnem stilu je nekaj zgrajeno, pomemben je odnos med delom in življenjem – stil je zgolj posledica.”* Njegov prijatelj in učenc Alvaro Siza je nadaljeval misel: *“Arhitektura nima vnaprej določenega jezika niti ga ne vzpostavlja. Je odgovor na konkreten problem, na situacijo, ki se spreminja, arhitekt pa sodeluje in to spreminjanje usmerja. Daleč smo od stanja, ko smo mislili, da lahko poenotenje jezika karkoli reši. Vnaprej dan jezik, naj je še tako lep in čist, me ne zanima.”*

Kaj je vrednost arhitekture? Najprej je tu ideja. A navsezadnje mora biti hiša več kot intelektualna kreacija. To je izrazil F. L. Wright, ko je dejal takrat še otroku Philipu Johnsonu: *“Mali Phil, kaj misliš, zakaj odrasli gradijo hiše, nato pa jih pustijo zunaj na dežju?”* Hotel je povedati, da je hiša vedno del klime, geografije in specifične lokacije. Za slovensko arhitekturo je splošno znano, da je dobra pri umeščanju v t. i. kontekst. Da se potrudi razumeti situacijo, kraj in okolje, v katerega vstopa. To je pomemben kriterij za kakovost arhitekture. Sledijo drugi, povezani s prvim: da zna upoštevati tradicijo, lokalno znanje in posebnosti.

Vsaka dobra arhitektura nastane s pomočjo kompozicije, tektonike, dialektike dela in celote, svetlobe in sence, materialov, površin – vsega, kar spada v 5000 let staro metodologijo arhitekturnega načrtovanja. Vse to pa je

potrebno neprestano in vedno znova vpenjati v celoto, ki je neskončno kompleksna in mnogoplastna. Strop, okno, hodnik, nadstropje, balkon, kamin, fasada, streha, vrata, stene, stopnišče, klančina, sanitarije, tekoče stopnice, dvigalo ..., so osnovni elementi arhitekture, kot jih je opredelil Koolhaas na zadnjem arhitekturnem bienalu v Benetkah.

Odpira se nešteto možnih tem in vprašanj. Kakšen je, na primer, odnos hiše do tal? Kako vstopiš vanjo? Kako vanjo zapelješ z avtom? Kako pride obiskovalec do prvega nadstropja in na streho? Kako so komunikacije povezane z delitvijo med javnim in zasebnim? Naročnik, kritik in ocenjevalec mora biti prostorsko pismen, znati mora brati načrte in razumeti večplastno naravo arhitekture. Kritik mora znati čutiti, kaj je arhitekt hotel doseči, da bi razumel, kako arhitektura deluje.

Kakšen je odnos med konstrukcijo in materializacijo, detajli in celoto, kako se hiša odziva na sosednje? In še, ali jo ljudje sprejmejo? Kako se stara (bo starala)? Koliko bosta stala gradnja in vzdrževanje? Vse to je neskončno bolj pomembno kot na primer stil ali pa energetska izkaznica sama zase. Ne trdim, da trajnostne in ekološke teme niso pomembne. Seveda so, a kot rečeno, še pomembnejša je ideja. Preprosta, jasna, ki z manj pove več. In ki uspešno funkcionira v srečanju z realnim. Kot je rekel Siza: "*Arhitekt ničesar ne izumlja, le spreminja realnost*".

Še ena Tavorova misel za konec: "*Dobra hiša je kot dobra srajca, imeti mora dober ovratnik in dober par manšet. Če tega nima, je še vedno srajca, a vprašanje je, če je dobra*".

Miha Dešman

Spoštovane nagrajenke in nagrajenci, drage obiskovalke in obiskovalci,

lepo pozdravljeni na letošnji dvainštirideseti podelitvi Plečnikovih odličij, ki nagrajujejo tako arhitekturno, oblikovalsko, krajinsko in urbanistično ustvarjalnost, kot tudi refleksijo o njej. Delo arhitekta je odgovorno, ne le v pomenu, o katerem je govoril sloviti ameriški arhitekt Frank Lloyd Wright, ki je nekoč dejal, da zdravnik svojim strankam lahko prikrije napake, ki jih je storil, medtem, ko arhitektu ne preostane drugega, kot da jim previdno svetuje zasaditev čim večjega števila trf. Njegova odgovornost namreč ne obstaja le v razmerju do njegove stranke, temveč do celotne družbe, saj s svojimi rešitvami posega v javni prostor. S posegi v javni prostor vpliva na kakovost bivanja vseh nas, zato v tujini velja za enega strožje reguliranih poklicev.

V kolikor govorimo o odgovornemu poklicu arhitekta, potem je potrebno kaj povedati tudi o javnem interesu na področju arhitekture. Četudi se morda ob teh besedah zdi, da se nam ponuja na pladnju, pa ga doslej na najvišji ravni politike, ki jo osebno razumem kot iskanje in skrb za javno dobro, v resnici nismo znali najbolje ubesediti. To velja tudi za kulturno politiko. Dosedanja zastopanost arhitekture v slovenski kulturni politiki namreč zelo dobro odraža način, na katerega je poglavje o njej našlo pot v Nacionalni program za kulturo 2008–2011 – skozi zadnja vrata, s spremembo resolucije eno leto pred prenehanjem njene veljavnosti. Glas sta ji po malem posodili področji likovnih umetnosti in kulturne dediščine, vendar je bil le-ta praktično neslišen, omejen na besede o "presežkih pri osmišljanju vsakdanjega življenja in življenjskega okolja".

Ta molk je, z ozirom na stranpoti, ki jih pogosto ubirajo slovenski urbanistični posegi, več kot zgovoren. V Nacionalnem programu za kulturo 2014–2017 smo se ga odločili prekiniti in v samostojnem poglavju napovedali celovito arhitekturno politiko na vladni ravni do leta 2016. Zavedamo se, da gre za kompleksno in doslej preveč zanemarjeno področje, ki mu končno kaže izkazati potrebno skrb in pozornost. Ker je arhitekturna politika izrazito horizontalne narave, je v Nacionalnem programu izražena jasna zaveza, da pobudo prevzame kulturni resor, pri njenem snovanju v okviru posebne skupine pa sodelujejo tudi preostali, od okoljskega, prostorskega, gospodarskega, šolskega pa vse do notranjih zadev. Le tako lahko pridemo do konsistentnega dokumenta, ki ne bo puščal prostora za interpretacije o tem, kdo je odgovoren za uresničevanje v njem predvidenih ukrepov.

Dokumenta, v katerem bodo imeli kultura, gospodarstvo, okolje in socialni vidik enakovredno vlogo. Arhitektura resda priča o času in prostoru, v katerem nastaja, vendar pa hkrati izkazuje tudi težnjo po brezčasnosti, večnosti. Takšen pa ne želi biti moj današnji nagovor, zato naj ga na tem mestu sklenem s poklonom letošnjim zasluženim nagrajenkam in nagrajencem, vsem skupaj pa želim prijetno druženje ob svečanem dogodku.

Hvala.

KONČNO POROČILO ŽIRIJE ZA PODELITEV PLEČNIKOVIH ODLIČIJ 2015

Obrazložitev odločitev žirije

Prispeli predlogi za Plečnikovo nagrado in medalje v letu 2015 potrjujejo, da se slovenska arhitektura zaveda svojega družbenega poslanstva in da je v zahtevnih razmerah sposobna razvijati vrhunske in inovativne rešitve, s katerimi vse bolj uspešno konkurira v mednarodnem prostoru.

Arhitekti v družbenih, ekonomskih in okoljskih izzivih skupaj prepoznajo potencialne za inovacije, ki se kažejo tako v tehničnih rešitvah, kot v organizaciji prostorov, prostorski umestitvi ter uporabi materialov. Prav novi pristopi prispevajo h kakovostnim trajnim rešitvam in k trajnostnemu nadgrajevanju prostora. Med ogledi in razgovori na terenu se je žirija v živo prepričala, da je arhitekturna kakovost nagrajenih in nominiranih projektov za Plečnikova odličja v letu 2015 zlasti rezultat tesnih ustvarjalnih sodelovanj med naročniki, arhitekti, krajinskimi arhitekti in drugimi strokovnjaki, vpletenimi v načrtovanje in gradnjo. Dobra arhitektura je rezultat kakovostnih procesov, ki so bili dobro načrtovani in izvedeni ob zavedanju, da je potrebno kakovost celovito obvladovati v vseh fazah načrtovanja in gradnje. Vlogo odločnih in odgovornih posameznikov, ki nadzirajo kakovost projektov, je še posebej pomembno izpostaviti pri gradnji javnih zgradb, kjer se skozi projekte občin in javnih ustanov manifestirajo socialna država, naš odnos do okolja in sposobnost v praksi uporabiti nova znanja in nove tehnološke rešitve.

Na razpis za Plečnikova odličja 2015 je prispelo 42 predlogov, od tega 35 predlogov za izvedene zgradbe in ureditve, 1 predlog za opus avtorja, 1 predlog za urbanistični projekt in 5 predlogov za prispevek k arhitekturni kulturi.

Žirija v sestavi: Matevž Čelik (predsednik), Miran Kambič, Darja Matjašec, dr. Metka Sitar in Mitja Zorc je v presojo predlagala dodatne 3 izvedene projekte in 1 publicistično delo ter pozvala avtorje k oddaji gradiv. Na poziv se je odzvala 1 avtorska skupina. Žirija je pozvala visokošolske ustanove v Ljubljani in Mariboru k oddaji predlogov za študentsko priznanje in v presojo prejela 9 predlogov.

Žirija se je na prvi seji sestala 24. februarja. Pregledala je prispele predloge, jih sistematizirala in pripravila seznam dodatnih predlogov. Zatem se je žirija sestala na štirih sejah, od tega dveh terenskih. Na terenskih sejah si je žirija ogledala vse objekte, ki jih je uvrstila v ožji izbor.

V ožji izbor je žirija uvrstila tudi projekt ureditve Skakalnega centra v Planici in si ga ogledala na drugi terenski seji. Soglasno je ugotovila, da projekt predstavlja vrhunsko stvaritev za Slovenijo in v mednarodnem merilu. Njegova kakovost se kaže v obvladovanju integracije krajinskih ureditev, inženirskih konstrukcij skakalnic in spremljevalnih objektov v celoto. Po opravljenem terenskem ogledu je žirija soglasno sklenila, da bi bilo ta obsežni in zahtevni projekt neprimerno obravnavati zgolj v okviru za nagrado predlagane faze, temveč je smiselno presoјati le celoto, ko bodo zaključeni vsi posegi v okviru ureditve Nordijskega centra v Planici. Zato je žirija projekt izločila iz nadaljnje obravnave in predlaga, da se kandidatura ponovi po zaključku vseh del.

Na peti seji 17. marca je žirija sprejela odločitev o končnem izboru del za Plečnikovo nagrado in Plečnikove medalje za 2015 in jih predlagala skupščini Plečnikovega sklada v potrditev.

1. Plečnikova nagrada
Pavilijon muzeja Serlachius Gösta,
Mänttä – Vilppula, Finska
avtorji: Boris Bežan, Mara Partida Muñoz,
Héctor Mendoza Ramirez

2. Dve Plečnikovi medalji
za izvedbo
- Varstveno delovni center INCE, Mengeš
avtorja: Rok Jereb, Blaž Budja
- Vrtec Poljčane
avtorji: Mojca Gregorski, Miha Kajzelj,
Matic Lašič

3. Dve Plečnikovi medalji
za prispevek k bogatitvi
arhitekturne kulture
- Prenova Linhartove dvorane
Cankarjevega doma, Ljubljana
avtorji: Tomaž Krušec, Lena Krušec,
Vid Kurinčič, Jurij Nemeč,
prenova stola: Majda Kregar
- EASA013: Primer participacije, Žužemberk
avtorji: člani EASA Slovenija:
Andraž Lečnik, Aleš Kobe,
Aljoša Merljak, Marta Vrankar,
Matic Brdnik, Matic Kašnik, Pia Mikolič,
Tabita Jerant, Tadej Pavlič

4. Študentsko Plečnikovo priznanje
Revitalizacija območja jaška Frančiške, Idrija
magistrska naloga
študent: Iztok Hvala
mentor: prof. Miloš Florijančič
somentorja: doc. Mitja Zorc,
doc. dr. Matej Blenkuš

5. Nominacije za Plečnikova
priznanja

- Splavarska brv, Celje
avtor: Peter Gabrijelčič
- Soseska Betnavski park, Stolpnica S3, Maribor
avtorji: Bogdan Reichenberg,
Gregor Reichenberg, Rok Plohl,
Vesna Zatezalo
- Srednja šola, Ravne na Koroškem
avtorja: Maruša Zorec, Mitja Novak
avtorja krajinske ureditve: Luka Javornik, Ana Kučan
- Ureditev Cankarjevega trga in Blaževe ulice,
Škofja Loka
avtorji: Robert Potokar, Primož Žitnik,
Ajdin Bajrovič, Andrej Blatnik, Špela Kuhar
avtorica krajinske arhitekture:
dr. Tanja Simonič Korošak
avtorji urbane opreme: Jure Miklavc,
Jaka Verbič, Jože Carli, Silva Cimperman
- Ureditev peš območja Promenada in parkirna hiša
Promenada, Velenje
avtorja: Dean Lah, Milan Tomac
- Kompaktna hiša na Krasu, Vrhovlje
avtorja: Aljoša Dekleva, Tina Gregorič

Na seji skupščine Plečnikovega sklada, 24. marca 2015,
je skupščina sprejela predlog odličij, ki ga je pripravila
žirija.

Člani žirije
Matevž Čelik
Miran Kambič
Darja Matjašec
Metka Sitar
Mitja Zorc

Utemeljitev predlogov za Plečnikova odličja

Plečnikova nagrada 2015

za Paviljon muzeja Serlachius Gösta, Mänttä – Vilppula, Finska

avtorji: BORIS BEŽAN, MARA PARTIDA MUÑOZ, HÉCTOR MENDOZA RAMIREZ

Projekt muzejskega paviljona v Mäntti na Finskem so arhitekti Boris Bežan, Mara Partida Muñoz in Héctor Mendoza Ramirez pridobili z zmago na mednarodnem natečaju, ki ga je razpisala Fundacija za umetnost Serlachius. Slojenje naravnih in zgodovinskih danosti prostora v kulturno bogato in celovito krajino je pristop, ki mu v slovenski arhitekturi lahko sledimo od Plečnika, skozi 20. stoletje do danes in je izrazito prisotno tudi v projektu za muzejski paviljon v Mäntti. Arhitekti so spretno prepoznali obstoječe vrednote in kakovosti v prostoru, jih povežali in jim dali nov pomen.

Postavitev paviljona v Mäntti dobro rešuje situacijo na več nivojih, v odnosu do starega dvorca Joenniemi, do parkovnih površin ob dvorcu in do naravne gozdne krajine v okolici. Dvorec drži svojo prostorsko os na zelenem platoju s parkom in pogledom proti jezeru. Arhitekti so zgradbo postavili na rob tega območja in pustili zgodovinskemu kompleksu dovolj prostora, da diha. Novo zgradbo so zasnovali kot del gozdnega roba. Postavili so jo vzporedno z osjo dvorca in parka ter vzpostavili novo os, ki se v notranjosti zgradbe prilagaja topografiji okolice in se skozi razstavne dvorane spušča proti jezeru. Kljub temu, da je novi paviljon veliko večji, so arhitekti spretno uravnovežili merila in kompozicijo ter poskrbeli, da zgodovinska zgradba v prostoru prevladuje.

Vhod v novi paviljon se navezuje na vhod v двореc in s tem okrepi vlogo prostornega dvorišča pred dvorcem. Paviljon je nizka, 135 metrov dolga, kompaktna lamela. Razčlenjena je z globokimi zarezi, oblikovanimi v dvorišča, atrije in vrtove, skozi katere se v arhitekturo preliva narava. Tako so arhitekti ustvarili poglede navzven, razstavišče, foyer in restavracijo na obeh straneh povezali z jezerom in zeleno okolico, obenem pa v razstavišču ustvarili ritem doživljanja umetnosti in narave.

Lesena konstrukcija paviljona nosi fasado in streho, zaradi česar je floris paviljona prost in popolnoma prilagodljiv. Pokončne linije lesenih laminiranih podpor, ki so razvidne v strukturi fasade, se dopolnjujejo z debli dreves v okolškem gozdu in še dodatno pripomorejo k temu, da se zgradba zlije z okolico. Zahtevno leseno konstrukcijo so avtorji zasnovali kot odgovor na lokalno tradicijo predelave lesa.

Zaradi celovite obravnave obstoječih naravnih in zgodovinskih vrednot v prostoru, njihove spretne vključitve v novo arhitektonsko celoto, ki izkazuje zahtevne tehnične in oblikovalske rešitve, paviljon muzeja Serlachius Gösta v Mäntti na Finskem prejme Plečnikovo nagrado za leto 2015.

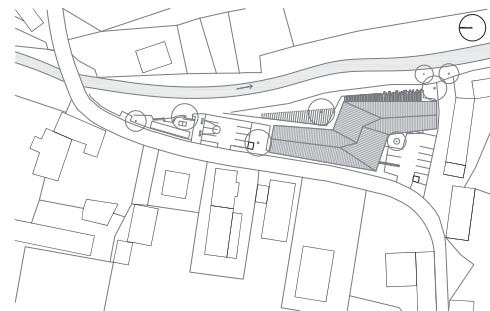

Plečnikova medalja 2015 za aktualno realizacijo
za Varstveno delovni center INCE, Mengeš

avtorja: ROK JEREB, BLAŽ BUDJA

Nenavadna nova zgradba v Mengšu živi v ritmu "drugačnega" vsakdana. Avtorji uporabijo znane elemente: dvokapnico z zatrepom, "gank", portal s starimi, rezljanimi vhodnimi vrati, leseni opaž, dvorišče ob cesti in vrt na zadnji strani, a jih postavijo v drugačne odnose. Zatrep pokriva stopnice in je ometan z grobim belim ometom. Pločevina in les, ki ovijata hišo, njeni volumni in strukturalnost so polni geometrijskih nepravilnosti. Dvokapnica dvakrat spremeni smer, sleme pa poševno pada, kot bi se streha sesedala. Stara lesena vrata so vrezana v sodoben lesen opaž, "gank" pa je izrezan iz pločevinaste strehe, ki pada čez prvo nadstropje. Zgradbe ni mogoče uvrstiti v običajne "predale", niti tipološke, niti funkcionalne. Rezultat je nastal kot odziv na "drugačen" vsakdan "drugačnih" stanovalcev, ljudi s težavami v duševnem razvoju. Zgradba varstveno delovnega centra je namenjena njihovem vključevanju v vsakdanje življenjske dejavnosti, varstvu in organizirani skrbi zanje ter njihovi zaposlitvi. Funkcije prostorov niso povsem jasno ločene, zgradba pa ni nedvoumno razkosana na monofunkcionalne enote. V njej zasledimo vrsto povezav, na primer med telovadnico in ustvarjalnim ateljejem, knjižnico in proizvodno delavnico, ki bi strokovno marsikje obveljale za nelogične, v primeru varstveno delovnega centra pa prav na njih temelji kakovost arhitekture.

Vsakdanje življenje v varstveno delovnem centru je povezano z vsakdanjimi prostori, ki tvorijo funkcionalni mozaik in formirajo arhitekturo. Stanovanjski prostori, prostori za izobraževanje, proizvodni prostori in prostori za prosti čas so združeni pod eno streho. Arhitektura varstveno delovnega centra v Mengšu je prostor individualnosti, osebne svobode in spominov, prostor vsakdanjega življenja, katerega lastnosti niso razvidnost, razumljivost in izčiščenost. Zgradba odraža globoko razumevanje, kako je povezanost različnih opravil in funkcij v vsakodnevnem življenju veliko bolj življenjska kot njihova prisiljena ločenost po funkcijah. Projekt varstveno delovnega centra je lahko v navdih tudi arhitekturi sodobne izčiščenosti in "normalnosti" in prejme Plečnikovo medaljo za leto 2015.

Plečnikova medalja 2015 za aktualno realizacijo
za Vrtec Poljčane

avtorji: MOJCA GREGORSKI, MIHA KAJZELJ, MATIC LAŠIČ

Vrtec v Poljčanah dobro izkorišča vse potenciale prostora, kjer stoji, kljub temu, da podolgovata in globoka oblika zemljišča za organizacijo zgradbe ni enostavna. Navezuje se na obstoječe šolsko poslopje, kar je pomembno predvsem za racionalno organizacijo dostopov ter povezavo funkcij šole in vrtca. Tloris vrtca se razvije v globino in izkoristi vse možnosti, ki jih ponuja krajina v okolici. Vse igralnice imajo neposreden izhod v zunanji prostor in se z odprtimi prostori povezujejo v celoto. Orientacija prostorov omogoča poglede na okolico, na Boč in nižino ob Dravinji ter vabi k dnevnim aktivnostim na prostem. Razmeroma velika zgradba je strukturirana v štiri manjše volumne, medprostore pa spretno izkorišča za ustvarjanje pestre prostorske atmosfere z "ulicami" in "trgi", v notranjosti zgradbe in zunaj nje. Oblika zgradbe je ob vhodu pravilna, geometrijska, v notranjost pa se organsko preliva proti naravi in se izteče v velik previs strehe nad zunanjo igralnico ter v vrt.

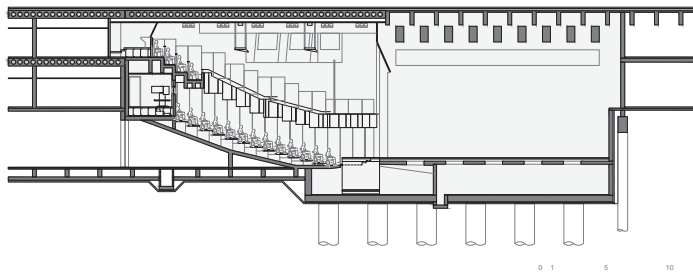
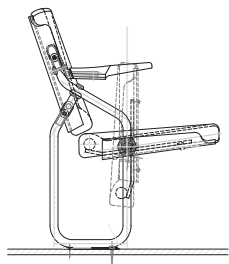
Lesena konstrukcija je inovativna sama po sebi, obenem pa uporabljena kot prostorska struktura, ki vzgojiteljem in otrokom omogoča, da skozi dnevno življenje in uporabo prostora razvijajo domišljijo ter prostor uporabljajo na različen, tudi nenačrtovan način. To omogoča na nivoju skupnih prostorov in na nivoju posameznih učilnic. Objekt je zasnovan kot nizkoenergijski in je skoraj v celoti zgrajen iz lesa. Viški vertikalni konstrukcijski elementi V-slopov in tanka lebdeča streha navznoter ustvarjajo domač in prijeten večnamenski prostor, navzven pa tvorijo elegantno potezo sredi zelene narave. Zaradi tankočutne prostorske umestitve, inovativne zasnove prostorov in spretno uporabe lesene konstrukcije vrtec v Poljčanah prejme Plečnikovo medaljo za leto 2015.

Plečnikova medalja 2015 za prispevek k bogatitvi arhitekturne kulture
za prenovo Linhartove dvorane Cankarjevega doma, Ljubljana

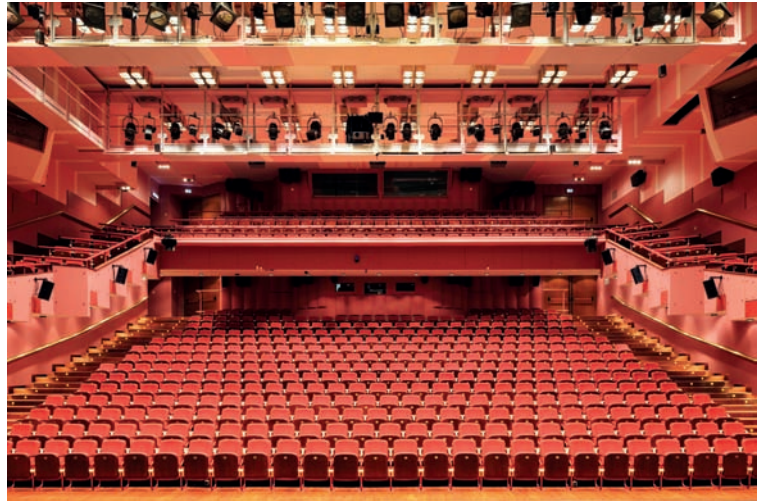
avtorji: TOMAŽ KRUŠEC, LENA KRUŠEC, VID KURINČIČ, JURIJ NEMEC

prenova stola: MAJDA KREGAR

Cankarjev dom v Ljubljani arhitekta Edvarda Ravnikarja, zgrajen leta 1983 kot kulturni in kongresni center, je eno temeljnih del slovenske arhitekture dvajsetega stoletja. Že trideset let je osrednji hram slovenske kulture vedno znova postavljen pred izziv, kako omogočiti prostorske in tehnične pogoje za ustvarjanje in doživljanje vrhunskih kulturnih dogodkov. V temeljiti prenovi Linhartove dvorane je bila s korekturo nagiba parterja izboljšana vidljivost na oder, z ukinitvijo ene vrste in ergonomsko korekturo oblikovanja sedežev povečano udobje in dostopnost za obiskovalce, izboljšane so bile akustične lastnosti dvorane ter izvedena vrsta drugih tehnoloških posodobitev. Poseg je bil tehnično tako obsežen in zahteven, da je bilo treba dvorano porušiti skoraj do nosilne konstrukcije.

Prenova je potekala v okviru kulturno-varstvenih pogojev in pod nadzorom Zavoda za varstvo kulturne dediščine. Žal pa samo to v splošni praksi ne zagotavlja vedno uspešnih rešitev. Predvsem zavedanje, da gre za občutljiv poseg v vrhunsko stvaritev slovenske arhitekture, je avtorje obvezalo, da so kljub obsežni in zahtevni nalogi dosledno rekonstruirali originalno oblikovan prostor in opremo. Prenova Linhartove dvorane postavlja standarde za posege v najvrednejše arhitekturne stvaritve 20. stoletja ter izkazuje visoko strokovno etiko in odgovornost avtorjev do kulturne dediščine. Zato projekt prenove Linhartove dvorane prejme Plečnikovo medaljo za prispevek k arhitekturni kulturi za leto 2015.

Plečnikova medalja 2015 za prispevek k bogatitvi arhitekturne kulture
za projekt EASA013: Primer participacije, Žužemberk

avtorji: člani EASA Slovenija: **ANDRAŽ LEČNIK, ALEŠ KOBÉ, ALJOŠA MERLJAK, MARTA VRANKAR, MATIC BRDNIK, MATIC KAŠNIK, PIA MIKOLIČ, TABITA JERANT, TADEJ PAVLIČ**

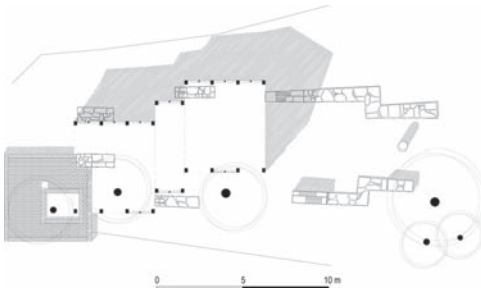

Slovenski študenti so v okviru mednarodne mreže študentov arhitekture EASA predstavili participacijo kot eno izmed možnih poti za nastanek kakovostne arhitekture. Ker so razmere v družbi kritične, časi, ko je arhitekt imel vidno vlogo v družbi, pa so minili, študenti vidijo pot do lastnega udejstvovanja v sodelovanju. Kot pravijo v svojem nagovoru, je dogodek na EASA013 predstavljal izziv in odgovornost, da tako sebi, javnosti in uveljavljeni stroki pokažejo, kako lahko s sodelovanjem z različnimi akterji in drugačnim angažmajem pridemo do kakovostnih ureditev.

V projekt EASA013 je bilo vključenih 500 študentov iz 250 različnih evropskih arhitekturnih šol. Poleg organizacije klasičnih delavnic, predavanj in razprav so v okviru dogodka v Žužemberku razvili poligon za testiranje participatornega načrtovanja prostora. V projektu so soočili lokalno in globalno, domače in mednarodno, samograditeljstvo in arhitekturno umetnost, introvertiranost domačinov in ekstravertiranost nadebudnih študentov, zaspanost kraja in metropolitanstvo mladih udeležencev. Ideja ureditve parka, kjer je nekoč stala cerkev, porušena po drugi svetovni vojni, je zaradi ideoloških vzgibov dvigala prah, a občina je idejo podprla in omogočila lažji dialog s kraji. Na posvetu, dve leti pred delavnico EASA013, so študenti skupaj s kraji načrtali smernice za mednarodni natečaj. Ob naslednjem srečanju so kraja-

nom predstavili najboljše natečajne rešitve in skupaj z njimi izbrali najustreznejšo. Zanj je občina sprejela OPPN ter pridobila gradbeno dovoljenje za enostaven objekt. Avgusta 2013 je 500 študentov z vsega sveta skupaj z javnimi uslužbenci, lokalnimi društvi in prostovoljci zgradilo paviljon v središču kraja. Dogodek EASA013 je izkoristil priložnost in potencial mreže, prinesel v Žužemberk novo energijo in velik premik v družbi sami, zato prejme Plečnikovo medaljo za prispevek k arhitekturni kulturi za leto 2015.

Študentsko Plečnikovo priznanje 2015

za magistrsko delo Revitalizacija območja jaška Frančiške, Idrija

avtor: **IZTOK HVALA**

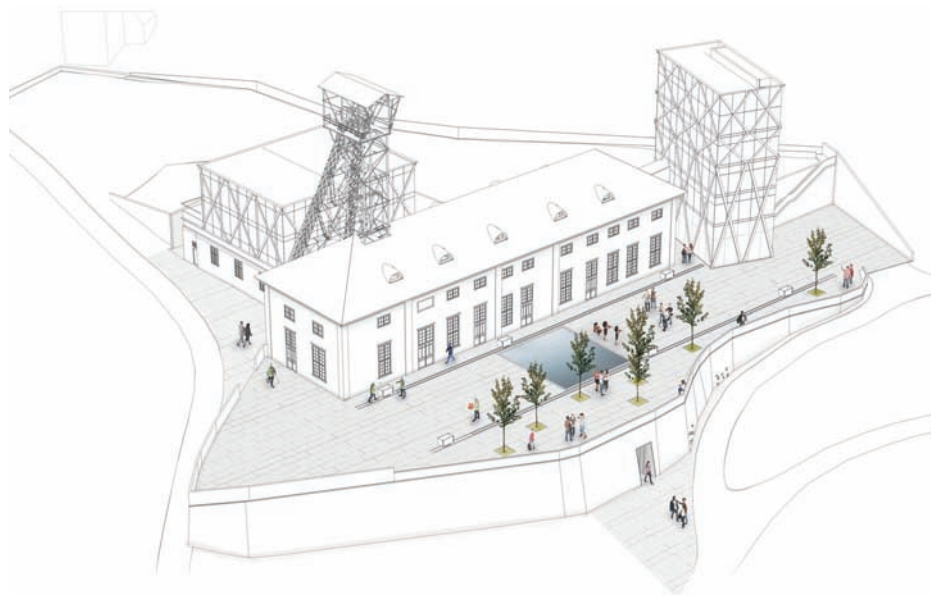
mentor: prof. Miloš Florijančič

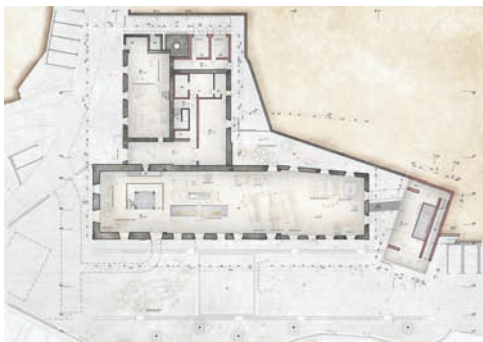
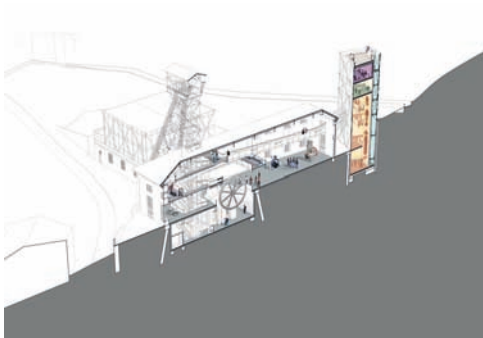
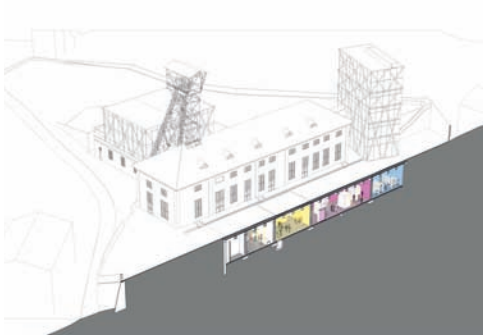
somentorja: doc. Mitja Zorc, doc. dr. Matej Blenkuš

Idrija je od svojega nastanka neločljivo povezana z rudnikom živega srebra. Kljub ustavitvi rudarjenja in postopnem zapiranju rudnika predstavlja bogata, dobro ohranjena tehniška dediščina rudniških objektov in naprav ter pripadajočih industrijskih objektov izjemen potencial za bodoči razvoj mesta, ki se usmerja v turizem in raziskovanje. To je z nedavnim vpisom na Unescov seznam svetovne dediščine postalo še posebej aktualno.

Magistrska naloga obravnava degradirano območje jaška Frančiška, enega od jeder rudniških objektov v mestu. Na območje naj bi po načrtih Mestnega muzeja Idrija v prihodnje umestili zbirko tehnološke dediščine rudnika, študijsko geološko zbirko in program raziskovalnega centra za živo srebro. Ohranili pa naj bi aktiven vhodni jašek, namenjen vzdrževanju rudniških rogov. S pomočjo študije stavbnega razvoja obstoječih industrijskih objektov ter vrednotenjem trenutnega stanja si naloga uvodoma zastavi jasna izhodišča, do kod luščiti obstoječe strukture in kako jih razvijati v prihodnje. Ob tem se nasloni na dejstvo, da so rudniški objekti ves čas razvoja brezkompromisno sledili tehnološkim zahtevam rudniške proizvodnje ter jasno odražali aktualno stanje rudniške in gradbene tehnike. S sistematičnim nizanjem projektnih odločitev je vzpostavljen kompleks programsko avtonomnih stavbnih volumnov, ki jih povezuje atraktivna muzejska pot. Sodobno oblikovani arhitekturni elementi jasno izkazujejo čas nastanka, namen ter tehnologijo gradnje. Projekt večje obvladuje raznotere organizacijske posebnosti posameznih programskih sklopov in prostorske zahteve za muzejsko predstavitev konkretnih eksponatov tehnične dediščine. Izčiščen historični stavbni volumen ob tem ponovno zaživi kot prostorska in pomenska dominantna nad rudarskim mestom.

Nominacije

Nominacija za Plečnikovo priznanje
za uspešno realizacijo projekta Splavarska brv, Celje

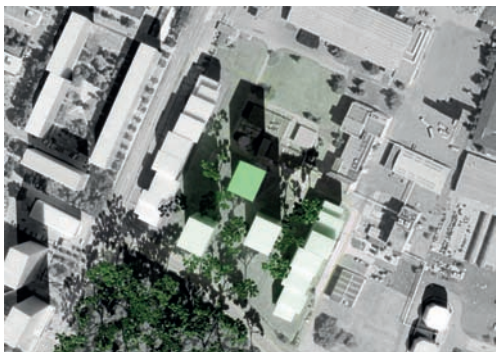
avtor: PETER GABRIJELČIČ

Mostovi v arhitekturni stroki predstavljajo izzive, ki v zgodovini graditeljstva zavzemajo posebno mesto. Arhitekturno oblikovanje je pogojeno s premišljeno intervencijo v naravnem in grajenem prostoru. Takšno zahtevno nalogo rešuje tudi projekt nove splavarske brvi čez reko Savinjo v Celju, ki je zaradi večje poplavne varnosti zamenjala nekdanjo armiranobetonsko brv. Z namenom večje pretočnosti je brv oblikovana tako, da se z višje brežine reke v neposredni bližini mestnega središča dvigne od sprehajališča, zatem v napetem loku steče preko Savinje in do ceste na nasprotnem bregu. Na drugi strani se v blagem zavoju spusti do nižje brežine in promenade v parku in pri tem mehko ovije obstoječo skupino dreves. Rahlo napet lok brvi omogoča prečkanje reke tudi mobilno oviranim osebam. Projekt odlikuje minimalistično oblikovanje s čim vitkejšimi dimenzijami. Tako dosega visoko postavljene cilje v iskanju arhitekturne in tehnične rešitve za premostitveno konstrukcijo velikega razpona. Brv je premišljeno postavljena v prostor, arhitekt pa je pozornost posvetil detajlom, zlasti oblikovanju ograje, ki omogoča neprekinjene poglede in vgrajenim svetilkam, ki diskretno osvetljujejo pohodno površino. Projekt se odziva na vse danosti lokacije in dopolnjuje celotno urbanistično ureditev brežin na obeh straneh Savinje. Osnovni princip zasnove brvi vključuje tudi oblikovanje nove ploščadi pred mestno knjižnico, ki simbolno in uporabno vrednost prostorske ureditve obrežja na stiku z mestom dopolnjuje s postavitvijo znamenitega kipa Splavarja, ki ga je ob koncu regulacije Savinje leta 1961 v bron vtil Boris Kalin, v os brvi. Splavarska brv predstavlja prostorsko in arhitekturno rešitev, ki je uspela povezati grajeni rob mesta s parkom in danes s premišljenim oblikovanjem bogati prepoznavno veduto srednjeveškega Celja.

Nominacija za Plečnikovo priznanje
za uspešno realizacijo projekta Soseska Betnavski park, Stolpnica S3, Maribor

avtorji: BOGDAN REICHENBERG, GREGOR REICHENBERG, ROK PLOHL, VESNA ZATEZALO

Soseska Betnavski park s svojo umestitvijo na območju bivše pivovarne Talis v Mariboru in arhitekturnim oblikovanjem na svojstven način rešuje vprašanje zgostitve in prestrukturiranja območja za stanovanjsko namembnost. Novozgrajene stavbne strukture uspešno odgovarjajo na naravne in ustvarjene danosti v prostoru. Zaznamuje jih raznolikost stavbnih tipov visokih gabaritov, ki ustvarjajo novo sosesdvo, zamejeno na eni strani z naravnim gozdom ter na drugi z enim največjih nakupovalnih središč v mestu.

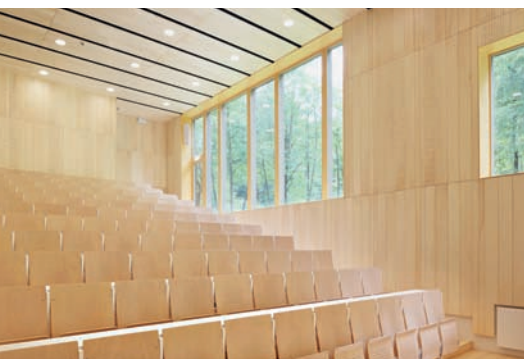
Arhitekturna zasnova stanovanjske stolpnice usredišči vitko pokončno stavbno maso v odprt prostor parka med nižje, podolgovate stanovanjske bloke. Najzahtevnejšo nalogo je predstavljala organizacija 80 stanovanjskih enot, nanizanih v 18 nadstropij. Arhitekti so z inovativno rešitvijo vertikalne osi notranjega komunikacijskega jedra s stopnišnimi ramami ter predprostori z dvigali oblikovali nivojsko razgibano notranjo ulico z direktno naravno osvetlitvijo. Stolpnico odlikuje izjemno pestra struktura raznolikih tipov stanovanj, ki z medetažni zamiki ustvarjajo razgibane bivalne prostore, tako v površinah, kot v volumnih. H kakovosti bivanja prispevajo tudi zunanji prostori stanovanj, ki stanovanja na višini uminjajo z odprtimi loggiami, varno umaknjenimi za obodne zidove stolpnice.

Avtorjem je v območju goste pozidave na robu mestnega središča uspelo zagotoviti raznolike možnosti za kakovostno bivanje v prostorsko razgibanih stanovanjih, ki omogočajo slikovite poglede na mestno in okoliško krajino.

Nominacija za Plečnikovo priznanje
za uspešno realizacijo projekta Srednja šola, Ravne na Koroškem

avtorja: MARUŠA ZOREC, MITJA NOVAK

avtorja krajinske ureditve: LUKA JAVORNIK, ANA KUČAN

Srednja šola Ravne na Koroškem je zasnovana kot podolgovato stavbno telo, položeno vzdolž terena, ki se od parka Gradu Ravne vzpenja proti gozdnatemu pobočju. Zasnova dveh nizov učilnic z vmesnim hodnikom in dveh vertikalnih komunikacijskih jeder omogoča preproste in učinkovite povezave med programskimi sklopi šole: delavnicami, servisnimi prostori in zakloniščem v delno vkopani kleti, javnimi prostori šole z vhodom, garderobami in avlo z jedilnico ter učilnicami, upravnimi prostori in knjižnico.

V kompaktno stavbno telo so izvotljeni dvovišinski prostori osrednje avle, razsežno območje nadkritega vhoda ter dve terasi. Prav izvotlitve zagotavljajo izdatno naravno osvetlitev šolskega hodnika, vzpostavljajo enovit prostor tudi po prerezu, predvsem pa omogočajo fizične, vizualne in pomenske povezave z okolico. Elementi krajinsko-arhitekturne ureditve nevsiljivo razmejujejo dostope in površine za pešce in vozila ter vpnejo stavbo v občutljiv relief in obstoječo ureditev širšega šolskega, kulturnega in športnega kompleksa.

Os dostopa se od Gradu Ravne, kjer domuje Koroška osrednja knjižnica, vzpne do vhoda v novo srednjo šolo in prek avle steče v zunanji amfiteater ter v gozd. Oblikovanje fasad z linijami oken in oblog v spreminjajočem se ritmu letav interpretira fasado bližnje gimnazije in tudi na tak način zagotavlja enovitost v širšem prostorskem merilu. Oblikovanje opreme in elementov v notranjosti je izčiščeno na dvogovor naravnega lesa in belih površin ter tvori sodoben in navdihujoč šolski ambient.

Nominacija za Plečnikovo priznanje
za uspešno realizacijo projekta Ureditev Cankarjevega trga in Blaževe ulice, Škofja Loka

avtorji: ROBERT POTOKAR, PRIMOŽ ŽITNIK, AJDIN BAJROVIČ,
ANDREJ BLATNIK, ŠPELA KUCHAR

avtorica krajinske arhitekture: TANJA SIMONIČ KOROŠAK

avtorji urbane opreme: JURE MIKLAVC, JAKA VERBIČ,
JOŽE CARLI, SILVA CIMPERMAN

Ureditev predstavlja zaključeno fazo prenove dela starega mestnega jedra Škofje Loke. Prenovljeni so Blaževa ulica, Cankarjev trg in oba prehoda od cerkve Sv. Jakoba do Spodnjega trga. Tlakovane površine in urbana oprema izražajo zadržan avtorski pristop, ki je v sozvočju s srednjeveško in baročno podobo mesta. Avtorji obstoječi stavbni fond zaradi lege na pobočju prepoznavaajo kot izjemno slikovit tako v tektonskem kot vizualnem smislu. Stavbni fond predstavlja identiteto starega mestnega jedra, zato se nova ureditev subtilno vklaplja v obstoječ prostorski kontekst. Rešitev je enostavna in kjer je smiselno, gradi na skrbno premišljenih prostorskih poudarkih v obliki bronastega modela mesta, dreves, stopnic, ograj, različne urbane opreme ter poudarkov v tlaku.

Blaževa ulica in "Ustrana gasa" predstavljaata stranski ulici sekundarnega pomena, zato je ureditev zadržana in skrbno premišljena. Blaževa ulica se preko klančine in stopnic izteče v Cankarjev trg, ki je sestavljen iz treh platojev. Najvišja ploščad je definirana kot prostor druženja in srečevanja ter je zato tudi najbolj prehodna. Na rob ploščadi je umeščen bronast model starega mestnega jedra. Osrednji plato ima izrazito trški značaj, kjer struktura tlakovanja poudarja prostor pred cerkvijo. Vhod v cerkev krasi kamnita preproga iz lokalnega marmorja. Tretja ploščad je nekoliko dvignjena nad osrednjim nivojem in odmaknjena od dogajanja. Intimni značaj prostora ustvarjata lipa in klop ob njej. Pod cerkvijo se poteza Blaževa ulice preko Cankarjevega trga na eni strani po položnih stopnicah, na drugi pa po strmi klančini, ki še omogoča hojo, izteče v Spodnji trg. Avtorji so kljub izjemno zahtevni konfiguraciji terena celotno potezo uspešno umestili v kulturno in zgodovinsko bogat prostor, s tem omogočili celovito doživetje starega mesta ter zagotovili varne in prijetne dostope na Spodnji trg.

Nominacija za Plečnikovo priznanje

za uspešno realizacijo projekta Ureditev peš območja Promenada in parkirno hišo Promenada, Velenje

avtorja: DEAN LAH, MILAN TOMAC

Velenje je mlado mesto, ki je bilo zasnovano v petdesetih letih na modernističnem idealu mesta v zelenju. Velenjska Promenada je pomemben mestni prostor, vitalna povezava in ena osrednjih osi mestnega središča. Njena prenova predstavlja prvi korak k postopni revitalizaciji mestnega središča, katere namen je dopolniti mestni parter z manjkajočimi programi in mu obenem povrniti prvotni značaj mesta v parku.

Za uspešno prenovu je potrebno zmanjšati površine, namenjene prometu. Zato je del projekta Promenade predstavljala nadomestitev obstoječega parkirnišča pred zdravstvenim domom z garažno hišo, ki je arhitekti niso oblikovali kot klasično garažno hišo, temveč kot dvonivojsko parkirno ploščad v parku. Vozniki skozi dvojni vhod dostopajo do dveh parkirnišč, naloženih eno nad drugo. Na ta način je izkoristek prostora izredno racionalen, saj zasnova garaže ne potrebuje dodatnih površin za kroženje vozil med nadstropji.

Iz garažne hiše je urejen dostop na Promenado, ki je s preobrazbo postala pomembna pot v mesto z jasno določenima začetkom in koncem. Arhitekti so potezo preoblikovali v sosledje mikroambientov, lokalno razširjenih površin, ki jih povezuje vijugasta in zožena pot. Na mestih, kjer se pot razširi, je obrobljena z urbanimi betonski elementi, ki so namenjeni posedanju, s pazljivo razporeditvijo pa upočasnjujejo ritem sprehoda, usmerjajo sprehajalce in uokvirjajo prostor za izvedbo dodatnih programskih vsebin. Osrednji element ureditve je most čez Pako, kjer betonski trakovi preidejo v terase, ki omogočajo dostop do vode in doslej neopazno in le tehnično urejeno rečno korito vključujejo v mestni prostor.

Nominacija za Plečnikovo priznanje
za uspešno realizacijo projekta Kompaktna hiša na Krasu, Vrhovlje

avtorja: ALJOŠA DEKLEVA, TINA GREGORIČ

Kompaktna hiša na Krasu na daleč deluje kot tipična stara kraška hiša. Lokalni kamen za fasadni ovoj, siva kritina in pravilna razmerja dajejo občutek, da že stoletja stoji na robu gozda nad vasjo. Ko jo pogledamo od blizu, ugotovimo, da so arhitekti spretno in prefinjeno izpeljali tradicionalne elemente in detajle kraške arhitekture, jih reinterpreterali na sodoben način in s sodobnimi materiali. Kamnit fasadni ovoj s poudarjenimi fugami in lita betonska streha sta vse prej kot tradicionalna. Tudi z velikimi okenskimi odprtinami hiša odstopa od tradicionalne, vase zaprte kraške arhitekture.

S svojo zunanjo podobo, majhnostjo in kompaktnostjo se hiša vklaplja v razgibano kraško krajino, obenem pa podaja možne odgovore na potrebe bivanja današnjih prebivalcev kraških vasi. V notranjosti uporabniku skuša nuditi vse udobje, ki se zdi nepogrešljivo v sodobnem vsakdanu. Hiša je zasnovana kot en sam, odprt in povezan prostor s pogledi na borov gozd in kraško gričevje. Le spalni del z dvema spalnica je oblikovan kot hiša v hiši, kjer stanovalci najdejo zavetje in mir. Beton, jeklo in les so prevladujoči materiali.

Inovativna izvedba z detajli, ki se opirajo na tradicijo, avtohtoni materiali v povezavi s sodobnimi in kompaktna, do potankosti premišljena in izkoriščena zasnova, kraško hišo v Vrhovljah uvrščajo v vrsto projektov, ki z eksperimentiranjem na področju individualne stanovanjske arhitekture iščejo možne odgovore na vprašanja sodobnega bivanja, odnosa do dediščine in krajine.

Sklad arhitekta Jožeta Plečnika
Karlovska 3, 1000 Ljubljana

UPRAVNI ODBOR SKLADA

1. doc. Miha Dešman, u.d.i.a., predsednik UO
2. prof. mag. Peter Gabrijelčič, u.d.i.a., FA
3. prof. Marjan Ocvirk, u.d.i.a., FA
4. mag. Miran Gajšek, u.d.i.a., MOL OUP
5. dr. Davorin Gazvoda, u.d.i.k.a., BF
6. Andrej Hrausky, u.d.i.a., DAL
7. mag. Andrej Goljar, u.d.i.a., ZAPS
8. Barbara Radovan, u.d.i.a., MOP
9. Nada Zoran, um. zg., MK
10. dr. Breda Mihelič, um. zg., UIRS
11. prof. dr. Ana Kučan, u.d.i.k.a., BF

SKUPŠČINA SKLADA

Predsednik skupščine sklada Zoran Jankovič, župan Mestne občine Ljubljana

1. AMBIENT, Miha Kerin, u.d.i.a.
2. URBANISTIČNI INŠTITUT RS, dr. Breda Mihelič, um. zg.
3. BIOTEHNIŠKA FAKULTETA, dr. Davorin Gazvoda, u.d.i.k.a.
4. LUZ, mag. Peter Bassin, u.d.i.a.
5. MO MARIBOR
6. SAZU, prof. dr. Fedja Košir, u.d.i.a.
7. MOL – oddelek za kulturo, Jerneja Batič, um. zg.
8. MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR, Barbara Radovan, u.d.i.a.
9. MINISTRSTVO ZA KULTURO, Nada Zoran, um. zg.
10. DESSA, Andrej Hrausky, u.d.i.a.
11. ZAPS, mag. Andrej Goljar, u.d.i.a.
12. FAKULTETA ZA ARHITEKTURO, prof. mag. Peter Gabrijelčič, u.d.i.a.
13. DRUŠTVO ARHITEKTOV LJUBLJANE
14. DRUŠTVO KRAJINSKIH ARHITEKTOV SLOVENIJE
15. DRUŠTVO OBLIKOVALCEV SLOVENIJE
16. RIKO, d.o.o, Ljubljana, Janez Škrabec, Polona Lovšin
17. GIPOSS-INVEST, d.o.o, Marjeta Režek
18. ARCADIA SVETILA, d.o.o., Matjaž Mavsar
19. OBČINA DOMŽALE, Toni Dragan, župan, Zoran Vitorovič, u.d.i.a.
20. WIENERBERGER OPEKARNA ORMOŽ, d.d., Irena Hošpel
21. OBČINA VITANJE, mag. Srečko Fijavž
22. UNIVERZA MARIBOR, FAKULTETA ZA GRADBENIŠTVO, prof. dr. Metka Sitar, u.d.i.a.
23. MO PTUJ, Miran Senčar, župan
24. ACO, d.o.o., Ferdo Možič

Izdajo so podpri

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

Mestna občina
Ljubljana